

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "อัตราการตอบแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศที่มีระดับความไวต่อความรู้สึกแตกต่างกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์ เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศที่มีระดับความไวต่อความรู้สึกแตกต่างกัน ในนิสิตนักศึกษาที่เรียนสาขาแตกต่างกัน ศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยาเขตประสานมิตร) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 960 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเรื่องเพศ จำนวน 3 ฉบับ แต่ละฉบับจะแตกต่างกันในลักษณะเนื้อหา ซึ่งเป็นประเด็นเรื่องเพศ ที่มีระดับความไวต่อความรู้สึกแตกต่างกันจากน้อยไปหามาก ดังนี้ ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง และการคบเพื่อนต่างเพศ ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และพฤติกรรมรักร่วมเพศ ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับอารมณ์ทางเพศและการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง โดยควบคุมลักษณะและการบริหารแบบสอบถาม ให้เหมือนกันทั้ง 3 ฉบับ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามไปที่กลุ่มตัวอย่างตอบและส่งกลับทางไปรษณีย์ ซึ่งแบ่งเป็น 12 กลุ่ม กลุ่มละ 80 คน เมื่อครบกำหนดการส่งแบบสอบถามกลับคืน มีการติดตามแบบสอบถาม 1 ครั้ง รวมระยะในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 อาทิตย์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ระดับความมีนัยสำคัญ เท่ากับ .05 ทดสอบความแตกต่างของอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยใช้การทดสอบสัดส่วนความถี่ด้วยไคสแควร์

สรุปผลการวิจัย

1. อัตราการตอบแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 31.88 โดยมีอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามฉบับที่ 1, 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 37.81, 25.94 และ 31.88 ตามลำดับ อัตราการตอบของแบบสอบถามฉบับที่ 1 สูงกว่า อัตราการตอบของแบบสอบถาม ฉบับที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. อัตราการตอบแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศในกลุ่มสาขาวิชาที่ต่างกัน มีความแตกต่างกัน สาขาวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มีอัตราการตอบร้อยละ 25, 30 47.5 และ 25 ตามลำดับ อัตราการตอบแบบสอบถามของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ สูงกว่าสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. สาขาวิชาสังคมศาสตร์ มีอัตราการตอบแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศฉบับที่ 1, 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 32.5, 21.25 และ 21.25 ตามลำดับ อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
4. สาขาวิชามนุษยศาสตร์ มีอัตราการตอบแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศฉบับที่ 1, 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 18.75, 32.5 และ 38.75 ตามลำดับ อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามฉบับที่ 3 สูงกว่าฉบับที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
5. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ มีอัตราการตอบแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศ ฉบับที่ 1, 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 65, 33.75 และ 43.75 ตามลำดับ อัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 สูงกว่าฉบับที่ 2 และ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
6. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มีอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศฉบับที่ 1, 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 35, 16.25 และ 27.75 ตามลำดับ อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามฉบับที่ 1 สูงกว่า ฉบับที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า อัตราการตอบแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 31.88 (ภายหลังการติดตาม 1 ครั้ง) ค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย ของอัตราการตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์ในงานวิจัยเกี่ยวกับอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์เรื่องอื่น ๆ (นาตซา ทราชแก้ว , 2535) คิดเป็นร้อยละ 77.99 (ภายหลังการติดตาม 1 ครั้ง)

อัตราการตอบกลับที่เพิ่มขึ้น ในช่วงภายหลังติดตามค่อนข้างน้อย คิดเป็น 3.75 % เพิ่มจาก 28.13 ในขณะที่อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามของรายการวิจัยอื่น ๆ เพิ่มเฉลี่ย 18.62 % เพิ่มจาก 59.37 % (นาตซา ทราชแก้ว, 2535) และจากการศึกษาของ France (1966) ที่พบว่า การติดตามด้วยจดหมายจะเพิ่มอัตราการตอบกลับได้ร้อยละ 10 ถึง 35 การติดตามในรายงานวิจัย ใช้จดหมายตาม ส่งไปที่มหาวิทยาลัย โดยไม่ได้ลงทะเบียนจดหมายตาม เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ มหาวิทยาลัยค่อนข้างกว้างขวาง โอกาสที่นิสิตนักศึกษา จะได้รับจดหมายตามซ้ำ น่าจะเกิดขึ้นได้ ซึ่งภายหลังจากวันครบกำหนดการรับแบบสอบถามกลับคืน (5 อาทิตย์) ได้ไปตรวจสอบตามมหาวิทยาลัยบางแห่ง พบว่ามีจดหมายตามยังคงอยู่ตามกล่องใส่จดหมาย การที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจดหมายตามน้อยหรือซ้ำ น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ค่อนข้างน้อย

นอกจากนี้ เนื้อหาในแบบสอบถามของงานวิจัย ยังแตกต่างจากเนื้อหาในแบบสอบถามของรายงานวิจัยอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องทั่วไป แต่รายงานวิจัยนี้เป็นเนื้อหาเรื่องเพศ ซึ่งในสังคมไทย มักไม่เปิดเผย ชอบซ่อนเร้น ไม่อยากตอบเนื่องจากอาย กลัวผลสะท้อนกลับมาถึงตนเอง ทำให้อัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ค่อนข้างต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา กิตติสุนทร (2535) ที่พบว่า ข้อมูลที่มีผลสะท้อนมีผลต่อการไม่ตอบกลับของแบบสอบถาม สูงถึงร้อยละ 53.85

ปัจจัยหนึ่งที่น่าจะมีผลต่ออัตราการตอบกลับของแบบสอบถามครั้งนี้ ก็คือ ช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2538 ถึง วันที่ 17 มกราคม 2538 ทำให้ตรงกับช่วงเทศกาลวันคริสต์มาส และวันขึ้นปีใหม่ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างลดความสนใจ ในการตอบแบบสอบถาม ทำให้อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามต่ำ

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการตอบของแบบสอบถามในเนื้อหาเรื่องเพศ ที่มีความไวต่อความรู้สึกแตกต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกัน โดยมีอัตราการตอบแบบสอบถามฉบับที่ 1, 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 37.81, 25.94 และ 31.88 ตามลำดับ สอดคล้องกับสมมติฐานเป็นบางส่วน เพราะสมมติฐานกล่าวไว้ว่า "อัตราการตอบแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ที่ประเด็นเรื่องเพศ ที่มีระดับความไวต่อความรู้สึกน้อยกว่า น่าจะสูงกว่าประเด็นเรื่องเพศ ที่มีระดับความไวต่อความรู้สึกมากกว่า" แสดงว่า อัตราการตอบของแบบสอบถามฉบับที่ 1 ควรมากกว่าอัตราการตอบของแบบสอบถามฉบับที่ 2 อัตราการตอบของแบบสอบถามฉบับที่ 2 ควรมากกว่าอัตราการตอบของแบบสอบถามฉบับที่ 3 แต่ข้อมูลจากงานวิจัย พบว่าเฉพาะอัตราการตอบของแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 ที่สูงกว่าอัตราการตอบของแบบสอบถาม ฉบับที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญ นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญการที่ไม่พบความแตกต่างระหว่างแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 กับฉบับที่ 3 น่าจะเกิดจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจในเนื้อหาเรื่องเพศในแบบสอบถาม ฉบับที่ 3 ซึ่งกล่าวถึงเรื่องอารมณ์เพศ และการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ตรงกับช่วงวัยของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเกิดอารมณ์เพศมากขึ้น และเริ่มเรียนรู้ในการระบายนอารมณ์เพศ โดยการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างสามารถให้ข้อมูลได้ แต่ในอดีตมักจะปกปิด เนื่องจากมีความอายทำให้มักปฏิเสธในการให้ข้อมูล หรือตอบไม่ตรงความจริง (Weldon T. Johnson and John D. Delamater, 1976) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทางไปรษณีย์ ซึ่งลดการเผชิญหน้า ปกปิดชื่อเป็นความลับ รวมทั้งสังคมปัจจุบันการเผยแพร่ความรู้เรื่องเพศกว้างขวางมากขึ้น การยอมรับความสำคัญของเรื่องเพศ เริ่มมองเรื่องเพศเป็นเรื่องปกติธรรมดา เป็นปัจจัยส่งเสริมให้นักศึกษามีความกล้ามากขึ้น ทำให้อัตราการตอบแบบสอบถาม ฉบับที่ 3 มากขึ้น ในขณะที่แบบสอบถาม ฉบับที่ 1 ประกอบด้วยเนื้อหาเรื่องการเลือกคู่ครอง และ

การคบเพื่อนต่างเพศ กลายเป็นเรื่องธรรมดาที่ไม่ได้รับความสนใจเท่ากับแบบสอบถาม ฉบับที่ 3 การที่กลุ่มตัวอย่างสนใจในเนื้อหาของแบบสอบถามย่อมกระตุ้นให้อัตราการตอบ แบบสอบถามสูงขึ้น (อุทุมพร จามรมาน, 2530 : 40)

2. จากการศึกษาเปรียบเทียบอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ที่มีประเด็นเรื่องเพศ ในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ พบว่ามีความแตกต่างกัน โดยที่อัตราการตอบกลับของสอบถาม ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ สูงกว่าสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่มีอัตราการตอบแบบสอบถามกลับ ทางไปรษณีย์เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศที่มีระดับความไวต่อความรู้สึกแตกต่างกัน ในนิสิต นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกันจะแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะความแตกต่างของ ประสบการณ์ทางวิชาการด้านวิชาชีพของแต่ละสาขา จะทำให้นิสิตต่างสาขามีบุคลิกภาพ และความสนใจต่างกัน (พรชูลี อาชาอำรุง, 2525 : 249)

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการตอบแบบสอบถามคณะวิทยาศาสตร์ กับคณะอื่นๆ ใน มหาวิทยาลัยเดียวกัน จำนวน 6 แห่ง พบว่าส่วนใหญ่ (5 ใน 6 แห่ง) คณะวิทยาศาสตร์ จะมีอัตราการตอบแบบสอบถามสูงกว่าคณะอื่น สอดคล้องกับภาพรวมของงานวิจัยที่พบว่า สาขาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ มีอัตราการตอบแบบสอบถามสูงกว่า สาขาวิชาอื่น ๆ การที่เป็น เช่นนี้ น่าจะเกิดจากลักษณะเฉพาะของสาขาวิชา ที่เน้นหนักไปในด้านวิชาการ การค้นหา ความจริงในธรรมชาติ (พรพนา อรรถจนโรจน์, 2528) เน้นบทบาทในด้านการศึกษาค้นคว้า ความรู้เพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ เมื่อมีเวลาว่าง ไม่ย่อท้อต่อการทำงานหนัก หรือการเรียนที่เห็นว่ายาก กิจกรรมนอกหลักสูตรที่เกี่ยวกับวิชาการ จะให้ความสนใจและเข้าร่วม มากที่สุด ทำให้มีความกระตือรือร้น ให้ความร่วมมือ ทำให้อัตราการตอบแบบสอบถามสูง

3. จากการศึกษาเปรียบเทียบรายละเอียดของอัตราการตอบกลับ ของแบบสอบถามประเภทต่าง ๆ ที่มีความไวต่อความรู้สึกแตกต่างกัน 3 ระดับ ในกลุ่มตัวอย่าง สาขาวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ พบว่า อัตราการตอบแบบสอบถามประเภทต่าง ๆ ของแต่ละสาขามีความแตกต่างกัน ดังนี้

สาขาวิชาสังคมศาสตร์ อัตราการตอบของแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สาขาวิชามนุษยศาสตร์ อัตราการตอบของแบบสอบถามฉบับที่ 3 สูงกว่าฉบับที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ อัตราการตอบของแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 สูงกว่าฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ อัตราการตอบของแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 สูงกว่าฉบับที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จะเห็นว่าลักษณะการตอบแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับนั้น สาขาวิชามนุษยศาสตร์ เป็นสาขาที่มีลักษณะการตอบแบบสอบถาม แตกต่างจากสาขาอื่น ซึ่งส่วนใหญ่ จะมีอัตราการตอบแบบสอบถามฉบับที่ 1 มากกว่าฉบับอื่น แต่คณะมนุษยศาสตร์ มีอัตราการตอบแบบสอบถามฉบับที่ 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามฉบับที่มีความไวต่อความรู้สึกมากที่สุด สูงกว่าฉบับอื่น ๆ อาจเกิดจากลักษณะเฉพาะของสาขาวิชามนุษยศาสตร์ จะเน้นหนัก ศาสตร์ที่เกี่ยวกับภาษาศาสตร์ ทำให้มีโอกาสร่วมหนังสือ ติดต่อสื่อสารกับคนอื่น ๆ ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ มากกว่าสาขาอื่น แม้แบบสอบถามจะไวต่อความรู้สึกมาก แต่การที่มีความรู้เห็นความสำคัญ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ จึงตอบแบบสอบถามฉบับที่ 3 สูงกว่า ฉบับที่ 1 ซึ่งเป็นเรื่องการเลือกคู่ครอง และการคบเพื่อนต่างเพศ ซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดา ไม่กระตุ้นความสนใจในเนื้อหา เท่าแบบสอบถามฉบับที่ 3 ที่กล่าวถึงเนื้อหาอารมณ์เพศ และการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แนวโน้มเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลเรื่องเพศ ที่มีระดับความไวต่อความรู้สึกมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เขตกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ

ข้อมูลใกล้เคียงกับข้อมูลเรื่องเพศ ที่วัดต่อความรู้สึกน้อยที่สุด เมื่อใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามทางไปรษณีย์

2. นิสิตนักศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ที่มีประเด็นเรื่องเพศ มากกว่านิสิตนักศึกษาสาขาอื่น ๆ

3. ในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามทางไปรษณีย์ กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษา มีอัตราการตอบค่อนข้างต่ำ ถ้าจำเป็นต้องใช้ ควรเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาที่ไม่ตรงกับเทศกาล ขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่สารบรรณ และ/หรือ องค์กรนิสิต เพื่อให้จดหมายหรือแบบสอบถามถึงผู้รับรวดเร็วขึ้น ใช้วิธีติดตามเป็นการจดหมาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาว่าของตัวแปรเพศ, คณะและมหาวิทยาลัย จะมีผลต่ออัตราการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศ ที่มีความไวต่อความรู้สึก ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาหรือไม่

2. ควรตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบ ของเนื้อหาเรื่องเพศที่ได้จากแบบสอบถามทางไปรษณีย์ กับแบบสอบถามที่ผู้วิจัยส่งและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. ศึกษาเปรียบเทียบอัตราการตอบแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศที่มีระดับความไวต่อความรู้สึกแตกต่างกัน เมื่อส่งแบบสอบถามที่บ้าน กับที่มหาวิทยาลัย การส่งที่บ้านน่าจะถึงผู้รับได้เร็วกว่าที่มหาวิทยาลัย อาจทำให้อัตราการตอบแบบสอบถามกลับมากขึ้น

4. เปรียบเทียบอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ในกลุ่มตัวอย่างที่มีวัยแตกต่างกัน

5. ควรศึกษาปฏิกริยาร่วมระหว่างตัวแปรระดับความไวต่อความรู้สึก กับสาขาวิชาต่ออัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์